

Suomen Rehtorit ry
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki
www.surefire.fi

Opetushallitukselle

Asia: Lausuntopyyntö ehdotuksesta perusopetuksen 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereiksi

Viite: OPH 3633-2022

- Mikä on näkemyksenne kriteeriluonnosten selkeydestä?

Suomen Rehtorit ry toteaa, että kriteeriluonnosten selkeyteen vaikuttaa nykyisen opetussuunnitelman perusajatus taitojen opettamisesta. Opettajan opetussuunnitelmaosaamisen merkitys korostuu. Tällä on keskeinen vaikutus myös oppimisen arviointiin, jota tulee tarkastella uudesta näkökulmasta.

Yleisellä tasolla todetaan, että kriteeriluonnokset ovat taulukkomuotoisena selkeät tarkastella. Laadintatapa on samanlainen kuin päättöarvioinnin kriteereissä, mikä helpottaa esimerkiksi kaksoiskelpoisten luokanopettajien ja aineenopettajien työtä, mikäli he opettavat sekä vuosiluokalla 6 että vuosiluokilla 7-9. Opetuksen ja niistä johdetut oppimisen tavoitteet käyvät taulukosta erinomaisesti ilmi, kuten myös arvioinnin kohteet. Sekä tavoitteet että arvioinnin kohteet toki vaihtelevat paljon oppiaineittain liittyen oppiaineiden erilaiseen luonteeseen.

Jos otetaan esimerkkinä vertikaaliseen tarkasteluun oppiaineista matematiikan opetuksen tavoite T4, niin havaitaan, että 6. luokan luonnoskriteerit ovat hyvin linjassa myös päättöarvioinnin kriteerien kanssa.

Kriteeriluonnokset selkeyttävät arviointiin liittyvää nivelvaihetta kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirryttäessä ja luo eri alakouluista yläkouluun sijoittuville 6.-luokkalaisille yhtenäiset arviointikriteerit. Samalla varmistetaan myös yhteinen linjaus luokanopettajien, erityisluokanopettajien ja aineenopettajien arviointityöskentelylle. Käytäntöhän on osoittanut, että etenkin eri alakouluista yläkouluun siirtyvien oppilaiden arviointiperusteissa on voinut olla vaihtelevuutta.

- Ovatko osaamisen kuvausten jatkumot arvosanasta 5 arvosanaan 9 johdonmukaisia? Toivomme perusteluja.

Suomen Rehtorit ry pitää kuvausten jatkumojä pääosin johdonmukaisina. Eri arvosanojen välillä on kuitenkin jonkin verran epäloogisuutta. Osaamisen kuvauksessa arvosanalle 5 esiintyy vaatimustasoltaan erilaisia ilmaisuja, kuten "oppilas osaa nimetä jonkin/joitakin". Tämä vaikuttaa myös mielikuvaan ko. oppiaineen vaatimustasosta. Toisaalta monikkomuotoa "joitakin" on taas joissakin oppiaineissa käytetty osaamisen kuvauksessa arvosanalle 7. Lisäksi osaamisen kuvauksissa arvosanalle 5 ja 7 esiintyy ilmaisuja, joita käytetään molemmissa, kuten "oppilas osaa ohjattuna/tuettuna". Mikäli osaamisen kuvauksia ei tarkastele ainoastaan oppiaineittain, vaan luokan-, erityisluokanopettajan tai aineenopettajan arviointitehtävän näkökulmasta arvioida useita eri oppiaineita, vaihtelua on jossakin määrin. Oppiaineiden sisällä vaihtelu on vähäisempää ja jatkumot johdonmukaisempia.

Suomen Rehtorit ry haluaa nostaa esille myös lahjakkaiden oppilaiden osaamisen. Osaamisen kuvauksissa arvosanalle 9 käytetyt käsitteet eivät kaikkienensa kuvaa sitä mittavaa taitotasoa, joka arvosanan 9

saavuttamiseen vaaditaan. Käsitteistö on pitkälti samankaltaista kuin osaamisen kuvauksessa arvosanalle 8, kuten ”oppilas osaa”.

Onkin todettava, että horisontaalisessa tarkastelussa oppilaan, huoltajan ja opettajan välille saattaa tulla ristiriitatilanteita arviointikuvausten tulkinnassa. Tämän parantamiseksi arviointikuvausten tasoerot arvosanoissa 5-9 vaativat verbaalisesti vielä selkeämpää porrastusta. Esimerkiksi matematiikan opetuksen tavoitteen T4 arvosanat 7 ja 8 voidaan helposti tulkita lähes synonyymeiksi toisilleen (*7 = eri ilmaisukeinoilla vs. 8 = usealla ilmaisukeinolla*), joten niihin tarvittaisiin selkeämpää eroa. Kiitettävän arvosanan 9 kuvaus ”*tilanteeseen sopivalla ilmaisukeinolla*” tarvitsisi kiitettävää suoritustasoa selkeämmin kuvaavan ilmauksen.

- Miten mielestänne oppiaineiden arvosanojen 5 kriteeriluonnokset kuvaavat välttäviä tietoja ja taitoja?

Arviointikriteerit, esimerkiksi osaamisen kuvaus arvosanalle 5, määrittävät sen, millaista osaamisen tasoa Suomessa vaaditaan. Asetetut opetuksen tavoitteet ja niistä johdetut oppimisen tavoitteet luovat pohjan suomalaiselle osaamiselle, jota seurataan kansainvälisestikin. Kyse on oppilaalta vaadittavan osaamisen suhteen merkittävä arvovalinta.

Perusopetus tavoittaa lähtökohtaisesti koko ikäluokan, minkä vuoksi tulee varmistua, että oppilas saavuttaa kussakin oppiaineessa riittävät tiedot ja -taidot edetäkseen opinnoissa vuosiluokilla 7-9. Tämä puolestaan vaikuttaa oppilaan sijoittumiseen toisen asteen opintoihin. Arvosanan 5 osalta 6. luokan päättävältä tulisi vaatia itsenäistä selviytymistä kaikissa oppiaineissa, vaikka tukea ja ohjausta annetaankin. Koulutuksella on suuri merkitys esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemisessä.

- Antavatko kaikki arvosanojen kriteerit riittävän tuen oppilaan kuudennen vuosiluokan lukuvuosiarviointiin? Toivomme perusteluja.

Suomen Rehtorit ry toteaa, että kriteerit antavat riittävän tuen oppilaan kuudennen vuosiluokan lukuvuosiarviointiin. Oppiaineiden opetuksen tavoitteisiin ei ole tässä kriteerityössä tehty muutoksia, mikä vaikuttaa esimerkiksi tavoitteiden määrään, niistä johdettuihin oppimisen tavoitteisiin ja toisaalta arvioinnin kohteisiin. Arvioinnin kohde on selkeämpi, jos arvioitavia kohteita on yksi. Mikäli arvioitavia kohteita on samassa tavoitteessa useampia, tulee kiinnittää huomiota siihen, että ne ovat kokonaisuudessaan selkeästi arvioitavissa kriteereillä.

Opettajan näkökulmasta nykyinen opetuksen tavoitteiden määrä johtaa väistämättä tilanteeseen, jossa arvioitavia kohteita on paljon.

- Yleisiä kommentteja kriteeriluonnoksista.

Suomen Rehtorit ry pitää perusteltuna, että perusopetuksen 6. vuosiluokan lukuvuosiarviointiin määritellään yhteiset kriteerit lisäämään oppilaiden arvioinnin yhdenvertaisuutta. Kriteeriluonnosten tulee olla selkeitä ja johdonmukaisia kaikissa oppiaineissa, jotta kriteerit helpottavat opettajan arviointityötä ja oppilaalle sekä huoltajalle annettavaa tietoa oppilaan opintojen edistymisestä ja oppilaan osaamisesta suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Tämä lisää oppilaan tietoisuutta myös omasta oppimisestaan.

Suomen Rehtorit ry korostaa, että rehtoreita tulee kouluttaa johtamaan koulunsa arviointikulttuuria. Rehtorin osaamisella on merkittävä vaikutus 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereiden saattamiseksi käytäntöön omassa koulussaan. Opettajia tulee kouluttaa ja ohjata suunnittelemaan omaa opetustaan tavoitteista käsin, mikä helpottaa myös toteutettavaa arviointia. Lisäksi tiedottamisen arviointiin liittyvistä muutoksista tulee olla ajantasaista ja helposti saatavilla. Parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen päästään hyvällä valtakunnallisella ohjaustyöllä ja opetuksen järjestäjien vahvalla tuella kouluille.

Lopuksi Suomen Rehtorit ry haluaa kiittää merkittävästä uudistuksesta.

Helsingissä 22.9.2022

Antti Ikonen
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry